

αντίγραφο του αρχικού. Κάτω από το κιγκλίδωμα διακρίνονται δύο τάφοι, στον έναν από τους οποίους ενταφιάστηκε το ακέφαλο σώμα του Αλή μετά τη δολοφονία του στο Νησί.

Ερείπια του Σεραγιού του Αλή Πασά (17)

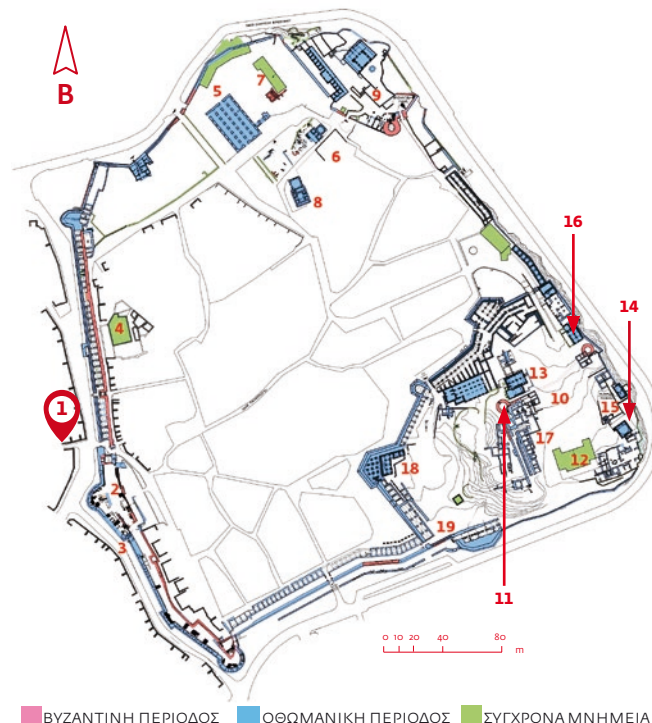
Βρίσκονται κοντά στο «Θησαυροφυλάκιο».
Η κατάσταση διατήρησής τους δεν μας επιτρέπει να αντλήσουμε πληροφορίες για την αρχική μορφή του σεραγιού. Τις γνώσεις μας, όμως, συμπληρώνουν αναφορές ξένων περιηγητών. Στη δυτική του πλευρά, είχε ενσωματώσει τον Πύργο του Βοημούνδου (11).

Μουσείο Αργυροτεχνίας (18)

Το Μουσείο Αργυροτεχνίας δημιουργήθηκε από το Πολιτιστικό Ίδρυμα Ομίλου Πειραιώς. Στεγάζεται στον δυτικό προμαχώνα του Ιτς Καλέ. Στις εντυπωσιακές του υπόστυλες αίθουσες ξετυλίζεται, μέσα από αριστουργήματα σπουδαίων Ηπειρωτών μαστόρων, η μακραίωνη ιστορία της αργυροχοΐας στην περιοχή.

Εικόνα εξωφύλλου: Τμήμα της βορειοανατολικής ακρόπολης του Κάστρου των Ιωαννίνων. Φωτογραφία του Βασίλη Κουτσαβέλη, δεκαετία του '30 (Λειτουργεία). Από το αρχείο της οικογένειας Βασίλη Κουτσαβέλη.

Κάτω: Στοά στο Κάστρο των Ιωαννίνων.

- 1 Κεντρική Πύλη
- 2 «Πύργος» του Θωμά
- 3 Πύλη οδού Εθνικής Αντιστάσεως
- 4 Συναγωγή
- 5 Σουφαρί Σεράι
- 6 Τουρκική Βιβλιοθήκη
- 7 Βυζαντινό Λουτρό
- 8 Χαμάμ
- 9 Βορειοανατολική Ακρόπολη
- 10 Νοτιοανατολική Ακρόπολη
- 11 Πύργος του Βοημούνδου
- 12 Βυζαντινό Μουσείο
- 13 «Θησαυροφυλάκιο»
- 14 Φετιχιέ Τζαμί
- 15 Τάφος του Αλή Πασά
- 16 Κτίριο των παλιών Οθωμανικών Μαγειρειών
- 17 Ερείπια του Σεραγιού του Αλή Πασά
- 18 Μουσείο Αργυροτεχνίας
- 19 Νότια Πύλη

Για να περιηγηθείτε στο χώρο μπορείτε να χρησιμοποιήσετε το διάγραμμα. Για να ακούσετε ή να κατεβάσετε το αρχείο της ηχητικής ξενάγησης σκανάρετε με το κινητό σας το QR code που βρίσκεται αριστερά ή πληκτρολογήστε το σύνδεσμο: <http://www.archaiaologia.gr/innocthes/86663.mp3>

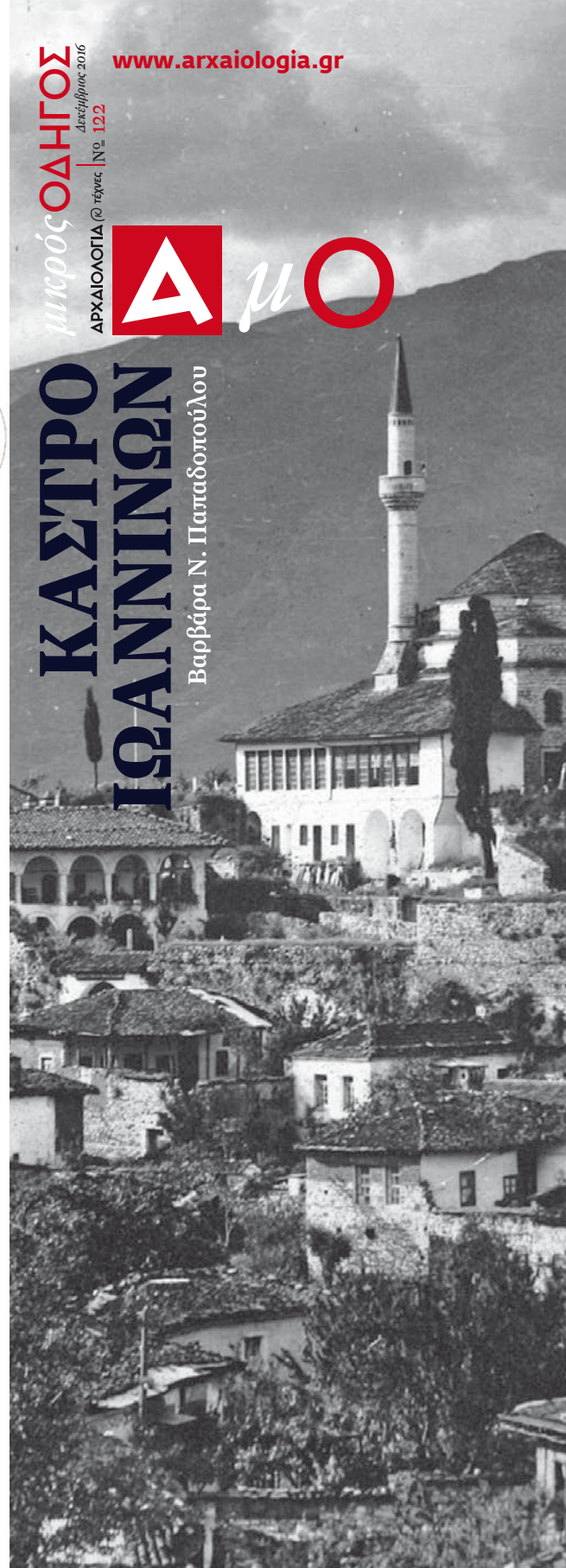
μικρός ΟΔΗΓΟΣ
Δεκέμβριος 2016
ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑ (Κ) ΤΕΧΝΕΣ | Νο 122

www.arxaiologia.gr

ΚΑΣΤΡΟ IOANNINON

Βαρβάρα Ν. Παταδοπούλου

Το Κάστρο, εμβληματικό μνημείο της πόλης των Ιωαννίνων, είναι κτισμένο σε μικρή χερσόνησο που προβάλλει στη λίμνη Παμβώτιδα. Παρότι τα Γιάννενα έχουν συνειρμικά συνδεθεί με τη νεότερη ιστορία, με τον διαβόητο Αλή πασά και την εποχή του, πρόσφατα ανασκαφικά ευρήματα μέσα στο Κάστρο ανάγουν τις απαρχές της πόλης στους υστεροκλασικούς-ελληνιστικούς χρόνους.

Η Άννα Κομνηνή μάς πληροφορεί ότι το 1082 ο Νορμανδός ηγεμόνας Βοημούνδος καταλαμβάνει την πόλη, την περιζώνει με μεγάλη τάφρο, επισκευάζει τα τείχη και ανεγείρει δεύτερη ακρόπολη. Εντυπωσιακός κυκλικός πύργος σε ύψωμα της νοτιοανατολικής πλευράς του Κάστρου φέρει το όνομά του. Στις αρχές του 13ου αιώνα τα Γιάννενα βρίσκονται στη δικαιοδοσία των Κομνηνοδουκάδων, ηγεμόνων του Δεσποτάτου της Ηπείρου. Στα μέσα του 14ου αι. οι καστρινοί Γιαννιώτες παραδίδουν την πόλη τους στους Σέρβους. Η βυζαντινή οχύρωση της πόλης του 13ου και 14ου αιώνα διατηρείται ακόμα σε μεγάλο μέρος της. Το 1430 η πόλη παραδίνεται στους Οθωμανούς, οι οποίοι το 1611 θα εκδιώξουν από το Κάστρο όλους τους χριστιανούς κατοίκους. Ο Αλή πασάς, που επιδόθηκε σε εκτεταμένες εργασίες ανακαίνισης των τειχών, είναι εκείνος που έδωσε στο Κάστρο τη σημερινή του μορφή. Η οθωμανική οχύρωση διατήρησε και ενσωμάτωσε σε πολλά σημεία τα βυζαντινά τείχη που στέκονταν ακόμη όρθια.

Οι δύο ακροπόλεις του Κάστρου διατηρήθηκαν και κατά την Οθωμανική περίοδο. Η βορειοανατολική μετατράπηκε σε θρησκευτικό κέντρο το 1618, όταν εκεί ανεγέρθηκε το τζαμί του Ασλάν από τον ομώνυμο διοικητή των Ιωαννίνων. Η νοτιοανατολική ακρόπολη (Ιτς Καλέ) αποτελεί αυτοτελές φρούριο που προστάτευε το Σεράι του Αλή πασά, συγκρότημα που υψωνόταν σε περίοπτο σημείο του χώρου. Το Σεράι ήταν η έδρα της διοίκησης του Πασαλικιού των Ιωαννίνων. Το κοντινό στο Σεράι Φετιχέ τζαμί επισκευάστηκε κι αυτό από τον Αλή, μαζί με κάποια κτίρια στρατωνισμού, αρκετά από τα οποία διατηρούνται.

Το 1913 τα Ιωάννινα και το Κάστρο παραδόθηκαν στον ελληνικό στρατό, ο οποίος παρέμεινε εγκατεστημένος εκεί έως και το 1978, όταν το Ιτς Καλέ και διάφορα τμήματά του παραχωρήθηκαν στο Υπουργείο Πολιτισμού.

Κεντρική Πύλη (1)

Η κεντρική πύλη του Κάστρου φέρει εξωτερικά μεγάλο διπλό λίθινο τόξο και συμμετρικό διάκοσμο.

από δύο λιθανάγλυφες μορφές ζώων. Επιγραφή με αραβικούς χαρακτήρες αναφέρει τη χρονολογία 1259 σύμφωνα με το Ισλαμικό Ημερολόγιο (1843, σύμφωνα με το Γρηγοριανό) και το όνομα του Οσμάν Νουρή πασά. Η πύλη προστατευόταν από τον δυτικό προμαχώνα, το υπερυψωμένο βόρειο άκρο του οποίου αποτέλεσε τον πύργο του ρολογιού.

Μπαίνοντας στο Κάστρο ο επισκέπτης βλέπει στα αριστερά του την είσοδο στοάς που στεγάζει μόνιμη φωτογραφική έκθεση με τίτλο: «Ιωάννινα: από τη βυζαντινή καστροπολιτεία στην οθωμανική μεγαλούπολη».

«Πύργος» του Θωμά (2)

Κοντά στην κεντρική πύλη και στα δεξιά της βρίσκεται ο «πύργος» του Θωμά, που αποτελεί μεταγενέστερη προσθήκη. Στην όψη του διαμορφώνεται μεγάλο πλίνθινο τοξωτό άνοιγμα. Στα αριστερά του σώζονται τα κατάλοιπα πλίνθινης επιγραφής με το όνομα ΘΩΜΑΣ. Η ανέγερσή του αποδίδεται στον Θωμά Πρελιούμποβιτς, τον Σέρβο ηγεμόνα της πόλης (1367–1384). Ο ίδιος και κυρίως η σύζυγός του, Αγγελίνα Παλαιολογίνα, διαδραμάτισαν σημαντικό ρόλο στα Ιωάννινα.

Σουφαρί Σεράι (5)

Επιβλητικό λιθόκτιστο κτίριο της Ύστερης Τουρκοκρατίας με καμαροσκέπαστο ισόγειο. Το Σουφαρί, που στέγαζε πιθανόν τη «σχολή» ιππικού του Αλή πασά, σήμερα στεγάζει τα Γενικά Ιστορικά Αρχεία των Ιωαννίνων.

Τουρκική Βιβλιοθήκη (6)

Βρίσκεται στους πρόποδες της βορειοανατολικής ακρόπολης και πιθανότατα λειτουργούσε συμπληρωματικά ως προς τον μεντρεσέ, που είναι κτισμένος κοντά στο τζαμί του Ασλάν πασά. Διαθέτει μια θολοσκεπή μεγάλη αίθουσα και δύο μικρότερες πλευρικές. Στην πρόσοψη, λίθινη κλίμακα οδηγεί σε κιονοστήρικτο προστώο.

Βορειοανατολική Ακρόπολη: Τζαμί του Ασλάν Πασά, Μεντρεσές, Τουρμπές (9)

Η ακρόπολη χρονολογείται στη Μεσοβυζαντινή περίοδο. Πιστεύεται ότι εδώ υπήρχαν τα παλάτια των κατά καιρούς ηγεμόνων της πόλης. Σήμερα το μεγαλύτερο μέρος της καταλαμβάνει το συγκρότημα του τζαμιού του Ασλάν πασά, που περιλαμβάνει και τον μεγάλο μεντρεσέ. Το τζαμί, εξαιρετικό δείγμα αρχιτεκτονικής του 17ου αι., φέρει ανάγλυφη και γραπτή διακόσμηση, κυρίως στον μεγάλο τρούλο. Μεγάλη στοά στις τρεις

- 01 Ο Πύργος του Βοημούνδου.
- 02 Η Τουρκική Βιβλιοθήκη.
- 03 Το Σεράι του Αλή Πασά και ο τάφος του. Χαλυβογραφία των W. Leitch και H. Adlard, 1843.
- 04 Τα ερείπια του Σεραγιού του Αλή Πασά.

πλευρές του περιβάλλει μια μικρότερη, υπόστυλη, που ήταν η αρχική του. Το τζαμί αποτελούσε ένα μεγάλο θρησκευτικό συγκρότημα, «κιουλιέ», καθώς στον μεντρεσέ λειτουργούσε ιερατικό σχολείο. Πολύ κοντά στο τζαμί υπάρχει ο τουρμπές, δηλαδή ο τάφος του Ασλάν πασά, ένα οκτάπλευρο θολοσκεπές μνημείο, με τοίχους διακοσμημένους εσωτερικά με ποικίλο διάκοσμο.

Νοτιοανατολική Ακρόπολη (10)

Η νοτιοανατολική ακρόπολη, ή Ιτς Καλέ, πήρε τη σημερινή της μορφή στα χρόνια του Αλή πασά. Πρόκειται για εσωτερικό ισχυρό φρούριο που περιέβαλλε την κατοικία του πασά καθώς και αρκετά άλλα κτίρια. Σήμερα το Ιτς Καλέ λειτουργεί ως αρχαιολογικός χώρος με μεγάλη επισκεψιμότητα, ενώ πλήθος δραστηριοτήτων φιλοξενούνται σε πολλά από τα αναστηλωμένα κτίριά του.

Βυζαντινό Μουσείο (12)

Το Μουσείο στεγάζει ευρήματα, κειμήλια και εικόνες από πολλές θέσεις, ναούς και μοναστήρια της Ηπείρου που χρονολογούνται από την Παλαιοχριστιανική περίοδο έως και τον 19ο αιώνα. Κτίστηκε από τον ελληνικό στρατό στη δεκαετία του '50 ως βασιλικό περίπτερο, στη θέση που ήταν το Σεράι του Αλή πασά.

«Θησαυροφυλάκιο» (13)

Αποτελεί τμήμα του Βυζαντινού Μουσείου. Το όνομά του διέσωσε η προφορική παράδοση. Πρόκειται για κτίριο της Ύστερης Τουρκοκρατίας, που πιθανότατα ανήκε στο Σεράι του Αλή πασά. Μετά την αναστήλωσή του, στεγάζει συλλογή έργων αργυροχοΐας.

Φετιχιέ Τζαμί (14)

Το Φετιχιέ τζαμί, που σύμφωνα με την παράδοση κτίστηκε στη θέση βυζαντινού ναού, ανήκε στο συγκρότημα του Σεραγιού του Αλή πασά. Σήμερα λειτουργεί ως ένας ακόμη εκθεσιακός χώρος. Η έκθεση, που περιορίζεται στο χώρο της μικρής στοάς δεξιά και αριστερά της εισόδου, έχει θέμα της τα Ιωάννινα κατά την Ύστερη Οθωμανική περίοδο και περιλαμβάνει επίσης γκραβούρες, κείμενα και πληροφοριακό υλικό σχετικά με τον Αλή πασά, τις ημέρες και τα έργα του στην Ήπειρο.

Τάφος του Αλή Πασά (15)

Βρίσκεται κοντά στην είσοδο του Φετιχιέ τζαμιού και καλύπτεται από εντυπωσιακό κιγκλίδωμα,